

OLOF PALME

1983-04-13

Med reservation för
eventuella ändringar

De flesta har samlats här i Storkyrkan i kväll för att uttrycka sin samhörighet med Israels folk och med staten Israel, för att redovisa sin övertygelse att Israel måste få leva i fred inom säkra och erkända gränser. Längtan efter ett hemland för förföljda judar och glädjen över att ha vunnit ett sådant hemland, har för åtskilliga av er spelat en avgörande roll i livet. Jag kan till fullo respektera era känslor. När det gäller staten Israels rättigheter kan jag likaledes till fullo dela era ståndpunkter.

Jag vill ägna några ord denna afton åt minnet av två människor. Den enes namn är Isam Sartawi. I fredags träffade jag honom för ett långt samtal. Jag skulle ha mött honom i kväll. Men i söndags blev han mördad.

Isam Sartawi dog därför att han ville fred med Israel. Han sa till mig: Vi palestinier samlade i PLO måste erkänna Israel. Vi måste acceptera verkligheten och lära oss att leva i fred med Israel. Det finns ingen annan väg om vi vill uppnå det som är vår främsta strävan: ett hemland för egen del, något som vi palestinier kan kalla vårt eget land.

Sartawi hade kommit till insikt om att våldet är meningslöst och ofruktbart för dem som söker långsiktiga och hållbara lösningar. Han blev en av de främsta förespråkarna för samtal, försoning och fred mellan det palestinska och det judiska folket. Det var han som tog initiativet till Yasser Arafats besök i Sverige. Han stod Arafat nära. Och han ansåg att ett sådant besök skulle ha betydelse i fredsprocessen. Han brukade säga att han hade en vision av Stockholm som en mötesplats för samtal mellan judar och palestinier. Samtal som skulle kunna vara steg på vägen mot fred och mot ett eget land för palestinerna.

Nu är Isam Sartawi död. På lördagskvällen sade han till svenska journalister: Om jag mördas i morgon, var skall jag då begravas, ty jag har inget hem. Det har varit svårt att hitta en gravplats för Sartawi och det ger en ohygglig konkretion åt bilden av ett hemlöst folk.

Den andra människa jag tänkte nämna är mycket mera känd. Hans namn är Nahum Goldmann, som jag betraktar som en av vår tids betydande statsmän. Någon månad före sin död, strax efter Israels invasion i Libanon, uttalade sig Goldmann, tillsammans med två andra framstående judiska personligheter, Pierre Mendes-France och amerikanen Klutznick i en gemensam deklaration för ett ömsesidigt erkännande av Israel och PLO. Därmed framstod Nahum Goldmann ånyo som en av försoningens och dialogens företrädare. Han var en av många klarsynta judiska personligheter som tidigt insåg att tillskapandet av den judiska staten, Israel, inte skulle kunna infria judarnas dröm - att leva i fred i en egen stat inom säkra o

erkända gränser - så länge det palestinska folket förvägrades denna rätt. Redan före staten Israels tillkomst förespråkade Goldmann att det gamla mandadet Palestina skulle delas i en judisk och en arabisk stat. Nu - 30 - 40 år senare - inser vi att Goldmanns vision präglades av nästan profetisk klarsyn och skärpa.

Jag vill hylla minnet av dessa män. I denna tid när våldsverkare gör sig breda, när extrema och oförsonliga krafter på båda sidor ibland förefaller ha överhanden, finns det anledning påminna om dem som för fredens och försoningens talan. Sartawi och Goldmann hade helt olika utgångspunkter. De kom till samma sakliga slutsats.

Det är i denna tradition och på denna väg som vi nordiska socialdemokrater i all blygsamhet försöker göra en positiv insats för freden.

Vi har sagt idag till Arafat och PLO:s företrädare, som vi alltid sagt förut, Israel har rätt till en egen stat, inom säkra och erkända gränser. Israel har lika stor rätt som alla stater i området att leva i fred. PLO måste erkänna staten Israel.

Årtionden av sterilt våld visar att terror aldrig kan lösa den grundläggande konflikt som rör det judiska och det palestinska folkets anspråk av samma territorium. Endast genom dialog syftande till en politisk lösning kan det palestinska folkets legitima krav på erkännande av sina nationella rättigheter förverkligas.

Till er som är församlade här skulle jag på samma sätt vilja säga: Israel måste å sin sida erkänna palestiniernas rätt att själva avgöra sin egen framtid. Palestinierna har rätt till ett hemland, till en egen stat som kan leva i fred, sida vid sida med Israel i den ursprungliga delningsplanens anda på territorier som Israel hållit ockuperade sedan 1967. Det är ofruktbart att vägra samtala med palestiniernas egna företrädare.

Och jag vill tillägga: Den fortsatta utbyggnaden av de israeliska bosättningarna på Västbanken fyller mig med den djupaste oro. Om bosättningspolitiken fullföljs som planerat genomför Israel i praktiken en annektering av ockuperade territorier och försvårar därmed allvarligt en lösning av konfliktens kärnfråga - hur såväl de israeliska som de palestinska folkens legitima krav på självbestämmande skall kunna tillgodoses.

Ytterligare en sak vill jag säga: Vi får aldrig falla undan för våldet. Vi kan inte låta militär övermakt och terror få diktera människors villkor och fredens möjligheter. Ett folks frihetslängtan kan inte krossas med våld. Det judiska folkets dröm om ett hemland kunde inte utplånas med förintelse och död. Vi kan inte förmena det palestinska folket rättfärdighet och deras längtan efter ett eget land. Vår övertygelse är att dialog och samtal är en bjudande nödvändighet och att en politisk lösning är en etisk förpliktelse. Det är på grundval av denna övertygelse som vi inbjudit Yasser Arafat till Sverige. På samma sätt kommer vi att fortsätta dialogen med våra vänner i Israel. Just idag fick jag en förfrågan om jag vill ta emot en delegation från 'World Jewish Congress' Europaavdelning, som sammanträder här i Stockholm i början av maj. Det gör jag med glädje.

Två män, Sartawi och Goldmann, som båda var och en på sitt sätt verkat för försoning och fred mellan de palestinska och judiska folken, kan kanske påminna oss om att de judiska och palestinska folken har gemensamma rötter. De frammanas i berättelsen ur 1:a Mosebok om Sara och Hagar. Sara födde Isak, vars söner blev det judiska folket. Den egyptiska kvinnan Hagar födde Ismael, som blev arabernas anfader. Gud sade till Abraham: "Men också tjänstekvinnans son skall jag göra till ett folk, därför att han är Din säd". När Hagar tog sin tillflykt ut i öknen med gossen Ismael, som grät under en buske, nåddes Hagar av ängelns röst: "Frukta icke, lyft upp gossen - jag skall göra honom till ett stort folk".

Och jag kan ur Nya Testamentet - idenna kristna helgedom - tillägga orden ur Bergspredikan i den grekiska översättningen: "Saliga äro de som gör fred".